

La Humanitat

PERIÒDIC FUNDAT PER LLUIS COMPANYS EL 1931

PORTAVEU D'ESQUERRA REPUBLICANA DE CATALUNYA

VOL. III. 3.^a EPOCA. NUM. 49

BARCELONA, OCTUBRE 1981

PREU: 25 PTES.

Conferència d'Heribert Barrera a Sitges

Donem el text íntegre de la Conferència a Sitges per les polèmiques que ha provocat davant les quals no ens podem mantenir indiferents. Cal que tothom pugui conèixer el que va dir el nostre Secretari General i, per tant, poder jutjar la injustícia dels atacs que ha sofert.

Conferència pronunciada pel Dr. Heribert Barrera i Costa el dia 8 de setembre de 1981 a Sitges, en el Curs Especial sobre «L'autonomia de Catalunya» organitzat per la Universitat Internacional Menéndez Pelayo.

L'autonomia de Catalunya i la construcció d'una nova Espanya

El problema creat pel fet diferencial català dins l'Estat espanyol és, indiscutiblement, un dels factors determinants de les lamentables vicissituds que està patint Espanya des de fa molts decennis. El mateix es pot dir, sobretot ara, del problema basc. Però l'existència del problema basc no fa més que reforçar els raonaments que exposaré i mena a idèntiques conclusions. En principi, doncs, em referiré exclusivament al problema català, malgrat que, la possible solució que n'exposaré, crec que seria també vàlida per a resoldre el problema d'Euzkadi.

En el marc d'aquesta conferència no és possible de procedir a una anàlisi detallada dels antecedents històrics de la situació actual. Tanmateix, sí que cal assenyalar, almenys, alguns fets fonamentals sense el coneixement dels quals és impossible de comprendre el present. La meua exposició començarà, doncs, amb un esbós històric de les arrels del problema i de les reivindicacions catalanes, tot demostrant les conseqüències negatives que, per a Espanya, ha tingut la política de repressió i assimilisme. A continuació, després d'uns comentaris sobre la situació actual, tinc el propòsit d'exposar el que podria ésser una autèntica alternativa a la política secular que, en general, han seguit els governants d'Espanya des de Felip IV, alternativa que, eliminant les tensions que han existit des d'aleshores i estalviant l'esforç fet en va dels continus enfrontaments, podria resoldre per sempre el problema i alliberaria, sens dubte, les forces necessàries per a construir una nova Espanya, que pogués tenir novament algun paper en el concert de les nacions.

Naturalment, no em valg a remuntar a la prehistòria ni al període anterior a la invasió àrab, malgrat que, ja llavors, els que habitaven el nord-est de la península eren diferents dels que poblaven altres zones. Serà suficient de recordar que, des dels començaments de la Reconquesta cristiana fins als Reis Catòlics, Catalunya fou un estat independent, que la formació de l'estat català va ésser d'origen franc i que, fins al segle XIII, els llaços i contactes de Catalunya amb el Migdia de França, és a dir, amb els països occitans, van ésser molt estrets i profunds. Encara avui dia, si s'aprofundeix en la part més pregona de les sensacions i sentiments que resulten de les tradicions i formes de vida, i, superat l'obstacle de la llengua, els catalans ens sentim més com a casa en Occitània que en gran part de l'Espanya de parla castellana.

Perduda la total independència a causa de la unió personal de les Corones d'Aragó i de Castella que va resultar del matrimoni dels Reis Catòlics, Catalunya va conservar, tanmateix, les seves institucions i la seva sobe-



rania fins a l'adveniment dels Borbons o, millor dit, fins al final de la guerra de Successió. L'intent del comte-duc de Olivares de sotmetre els catalans a les lleis de Castella no va tirar endavant, però la guerra contra la Generalitat de Catalunya —la guerra que els catalans anomenem «dels Segadors» i que és evocada en el nostre himne nacional—, va tenir ja conseqüències funestes per a Espanya, per a la gran Espanya que hauria pogut ésser: la pèrdua del Rosselló, del Conflent, del Capcir i de la meitat de la Cerdanya —és a dir del que anomenem ara Catalunya Nord i que constitueix actualment el departament francès dels Pirineus Orientals— i la separació definitiva de Portugal.

Per adonar-se de fins a quin punt, immediatament abans de la Guerra de Successió, Catalunya havia conservat la seva sobirania, cal només recordar que el primer Borbó d'Espanya, el Rei Felip V, no sols va jurar davant les Corts Catalanes el 1702 les Constitucions catalanes i va confirmar integralment els «Usatges, Constitucions, Capítols i Actes de Cort, privilegis, llibertats, usos y costums dels Comuns i particular de Catalunya» sinó que, a més, a través de les noves Constitucions, va declarar nul qualsevol ús o costum que s'hagués introduït des de les últimes Corts, celebrades el 1599; va donar nous i importants poders als Diputats i Oïdors de la Generalitat i va sostreure a la competència de la Reial Audiència i del Consell Reial tot el que es referia a l'incompliment de les Constitucions i Lleis de Catalunya, traspasant el seu poder a un «Tribunal de Contrafaccions».

Les llibertats que aquestes Constitucions del 1702 garantien als catalans eren tals que, com va escriure en les seves Memòries un Ministre del Rei, Melchor Macanaz, els catalans eren més independents del Rei que el propi Parlament d'Anglaterra.

La pèrdua d'aquestes llibertats com a conseqüència del Tractat d'Utrecht, de la invasió franco-espanyola de Catalunya i de l'incompliment per part d'Anglaterra, és a dir, de la Reina Anna i dels seus ministres «tories», del pacte amb Catalunya signat a Gènova el 1705, mai no ha estat acceptada com a definitiva del tot per part de tots els catalans. Així com Espanya, al cap de més de dos segles, continua reivindicant Gibraltar, molts de nosaltres continuem reivindicant la sobirania perduda.

La resistència contra Felip V es va prolongar molt de temps. Després de la caiguda de Barcelona, guerrillers com Carrasclet van continuar la lluita i vint anys després del 1714, malgrat la repressió molt violenta i les espoliacions i vexacions de tot tipus, persistia encara en el Principat una situació endèmica de rebel·lió armada.

En els anys següents, que van ésser per a Catalunya d'expansió econòmica i demogràfica, es va aconseguir la pacificació, però va romandre la nostàlgia de les llibertats perdudes. El 1789 la representació catalana a les Corts que Carles IV va reunir a Madrid, es va presentar col·lectivament com a Diputació del Principat de Catalunya. El 1794 i 1795, amb motiu de les desfetes sofertes per l'exèrcit espanyol a la guerra contra la República Francesa, va actuar a Barcelona una veritable Assemblea catalana constituïda per 55 diputats. Finalment, durant la guerra contra Napoleó va funcionar a Catalunya, sovint independentment del poder central, una autoritat pròpiament regional: la Junta Superior del Principat.

Les proves de la persistència d'un particularisme irreductible en el cor dels catalans, que explica per exemple la importància a Catalunya del republicanisme federal, es multipliquen al llarg del segle XIX, però no és fins al final d'aquest quan apareix l'anomenat catalanisme polític. El 1889 Valentí Almirall va convocar el primer «Congrés Catalanista» i sis anys més tard, amb la publicació d'una obra capital, «Lo Catalanisme», va assentar les bases del nacionalisme d'esquerres modern. Correlativament, un capellà, més tard bisbe de Vic, Josep Torres i Bages, va formular el catalanisme de dretes amb la publicació, l'any 1892, de «La tradició catalana». Cal remarcar que aquest corrent catalanista conservador es va enfrontar, ja des dels seus orígens, amb l'integrisme, tan arrelat a la dreta espanyola.

El primer gran èxit del catalanisme polític va ésser l'esclatant victòria electoral de la coalició «Solidaritat Catalana» a les eleccions legislatives del 1907. Enfront dels lerrouxistes, la Solidaritat va obtenir el 67% dels sufragis i va guanyar 41 dels 44 escons que tenia Catalunya en el Congrés. D'aquests 41, 21 van correspondre a republicans. Tanmateix, es va trigar encara alguns anys a aconseguir de fer un pas endavant en la llarga marxa vers l'autonomia. El 1911, les quatre Diputacions Provincials catalanes van fer la proposta de constituir-se en Mancomunitat. Canalejas va fer seu el projecte,

(Passa a la pàgina següent)